

POLSKA AKADEMIA NAUK

Komitet Socjologii

Wydział I Nauk Społecznych, pok. 2119
Plac Defilad 1, PKiN, 00-901 Warszawa
www.kspan.pan.pl e-mail: a.kojder@uw.edu.pl

Protokół z zebrania plenarnego z dnia 20 lutego 2008 r.

Zebranie odbyło się w Warszawie, w Pałacu Kultury i Nauki, w sali 2604.

Porządek obrad przedstawiał się następująco:

1. Otwarcie posiedzenia i komunikaty bieżące i przyjęcie protokołu z poprzedniego posiedzenia.
2. Dalszy ciąg dyskusji nad problematyką i tematem ekspertyzy Komitetu Socjologii w bieżącej kadencji.
3. Powołanie pełnomocników zespołów Komitetu.
4. Stanowisko Komitetu w sprawie wniosków o nagrody naukowe.
5. Strona internetowa Komitetu
6. Sprawy różne i wolne wnioski.

Ad. 1.

Porządek obrad oraz protokół z poprzedniego posiedzenia zostały przyjęte bez zastrzeżeń.

Na posiedzeniu obecnych było 20 członków Komitetu, oraz prof. Jolanta Kulpińska – przewodnicząca Konferencji Instytutów Socjologii i prof. Andrzej Kwilecki – honorowy członek KS PAN.

Przewodniczący, prof. Andrzej Kojder poinformował o spotkaniu Prezesa PAN z przewodniczącymi Komitetów. W czasie spotkania omawiano priorytety działalności Komitetów, kładąc nacisk na analizę i ocenę wydawnictw oraz poziomu uprawiania nauki w poszczególnych dyscyplinach, ocenę placówek PAN. Akademia oczekuje także takich ekspertyz, które koncentrowałyby się na kwestiach bieżących. Do realizacji ekspertyz planuje się powołanie międzywydziałowych zespołów eksperckich składających się z osób wytypowanych przez Komitety. Chodzi m.in. o zespół ds. przemian i polityki społecznej, z udziałem członków Komitetu Socjologii. Prezydium KS zasugerowało, żeby z ramienia Komitetu Socjologii w pracach tego zespołu brali udział profesorowie Marek Szczepański, Lena Kolarska-Bobińska i Andrzej Rychard.

6 marca wyznaczone zostało posiedzenie Wydziału I PAN, w czasie którego dokonana zostanie ocena Instytutu Filozofii i Socjologii PAN, oraz powołani zostaną honorowi

członkowie Komitetu Socjologii (KS podjął uchwałę w tej sprawie na poprzednim posiedzeniu).

KS złożył wnioski o sfinansowanie dwóch konferencji: „Socjologia humanistyczna Floriana Znanieckiego. Przesłanie dla współczesności”, oraz „Konsekwencje zmian w strukturze społecznej dla stylów życia” organizowanej przez IFiS PAN, jednak odpowiedzi na oba wnioski o finansowanie jeszcze nie ma.

Ad.2.

Prof. Piotr Sztompka przedstawił taką konceptualizację ekspertyzy, który jego zdaniem formułuje rozmaite problemy w sposób bardziej tradycyjny, a więc i łatwiejszy do zaakceptowania niż w przypadku projektu omawianego na poprzednim posiedzeniu. Jednocześnie pozwala uchwycić kulturowy wymiar polskiej transformacji, którego brakowało we wcześniejszych ekspertyzach Komitetu.

Proponowana ekspertyza nosiłaby tytuł „Polska XXI stulecia. Cywilizacyjne i kulturowe wyzwania okresu transformacji”, i objęła następujące tematy:

- Życie rodzinne i świat intymny
- Kontakty, interakcje i komunikacja międzyludzka
- Kultura pracy i kultury organizacyjne
- Etos polskiego biznesu
- Rekreacja i czas wolny
- Rewolucja edukacyjna i edukacyjne aspiracje
- Nowe zjawiska w obszarze kultury artystycznej
- Świat mediów
- Kompetencje techniczne i cywilizacyjne
- Problemy kultury politycznej
- Kultura prawna
- Nowe wzory konsumpcji
- Estetyka świata życia
- Religijność
- Miejsce historii w świadomości Polaków
- Tożsamość (ksenofobia, tożsamość europejska i narodowa itp.)
- Język i jego przemiany.

Powyższe zagadnienia (a raczej – w przyszłości – ich wybór) powinny być w publikacji odniesione do zmian w trzech wymiarach: globalizacji, integracji europejskiej i modernizacji.

Po wystąpieniu prof. Sztompki, Przewodniczący, prof. Andrzej Kojder otworzył dyskusję. Jako pierwszy zabrał głos prof. Kazimierz Doktor, który podkreślił to, że projekt w całości jest nierealizowalny i należy dokonać wyboru zagadnień, pochwalił porzucenie duchowości jako przewodniego tematu ekspertyzy, zaproponował, żeby usunąć z tytułu słowo ‘cywilizacyjne’, oraz – jako punkt odniesienia – wprowadzić wymiar strukturalny.

Prof. Mirosława Marody zwróciła uwagę, że wszystkie zaproponowane tematy dotyczą przemian życia codziennego i jednocześnie koncentrują się na poziomie jednostkowym, a nie strukturalnym – co stanowi zaletę propozycji. Zaproponowała jednak, aby ekspertyza objęła przede wszystkim materialny wymiar życia codziennego, dający się badać dzięki obserwacjom konkretnych zachowań.

Prof. Jolanta Kulpińska uznała, że projekt powinien reagować na hasła pojawiające się zarówno w publikacjach prasowych, jak i w dokumentach i programach unijnych; chodzi na

przykład o 'społeczeństwo wiedzy' i związku tego, co to hasło oznacza z zachowaniami ekonomicznymi.

Prof. Barbara Fatyga uznała, że na rozmaite problemy można patrzeć przez pryzmat zachowań, a niekoniecznie życia codziennego; uznała także, że nacisk należy położyć na związek zachowań z przemianami i szansami rozwoju cywilizacyjnego.

Przewodniczący, prof. Andrzej Kojder zwrócił uwagę, że tytuł „polska XXI stulecia” sformułowany jest na wyrost: mamy stulecia XXI dopiero początek, więc i ekspertyza początku stulecia dotyczyć powinna. Uznał także, że – biorąc pod uwagę tradycję socjologiczną – uwzględnienie i rozdzielenie w tytule zarówno cywilizacji jak i kultury jest jak najbardziej uzasadnione. Zaproponował także powołanie trzyosobowego zespołu, który zająłby się przygotowaniem książki.

Prof. Stanisław Tabaczyński zauważył, że w projekcie brakuje kontekstu globalizacji; bez odniesień do tego, co dzieje się globalnie nie da się przecież rozpatrywać sytuacji w Polsce. Z drugiej strony – można traktować to, co się dzieje w Polsce jako szczególny przypadek procesów globalnych. Nawiązując do wypowiedzi prof. Tabaczyńskiego, prof. Zbigniew Kurcz zwrócił uwagę na znaczenie migracji i konieczność osobnego potraktowania migracji w ekspertyzie.

Prof. Elżbieta Hałas uznała, że należy określić, do jakiego odbiorcy ekspertyza ma być skierowana: do szerokiej publiczności czy też do środowiska akademickiego? Należałoby także pomyśleć o wprowadzeniu publikacji do obiegu międzynarodowego.

Prof. Andrzej Kwilecki wskazał na to, że lista zaproponowanych zagadnień jest bardzo szeroka i że należy poszukać autorów poszczególnych opracowań poza Komitetem. Zwrócił także uwagę na znaczenie zmian w kulturze politycznej i na to, że socjologowie wiedzą o tych zmianach relatywnie niewiele. Położył także nacisk na taki dobór opracowań, które opierałyby się na materiale empirycznym, najlepiej zebrany przez autorów samodzielnie i w terenie, metodami jakościowymi.

Prof. Elżbieta Tarkowska zauważyła, że w socjologii brakuje raczej podsumowań i uogólnień obszernego, gromadzonego materiału empirycznego, a nie kolejnych badań. Uznała też, że poprzednia propozycja miała taką zaletę, że była bardziej wyrazista i proponowała (kontrowersyjny wprawdzie) wspólny mianownik opracowań – duchowość; natomiast propozycja prof. Sztompki jest całościowa wprawdzie, ale i mniej wyrazista.

Także prof. Janusz Mariański wyraził rozczarowanie porzuceniem duchowości jako tematu przewodniego ekspertyzy wskazując na rosnące zainteresowanie problematyką duchowości, moralności i zblizonymi. Uznał też, że moralność i jej przejawy w zachowaniach codziennych, kondycję psychospołeczną Polaków należałoby w ekspertyzie uwzględnić.

Prof. Sztompka zwrócił uwagę, że kwestia duchowości w propozycji cały czas jest obecna, tyle że kryje się w zagadnieniach uporządkowanych wedle innego klucza. Problem polegał na tym, żeby podjąć próbę integracji wiedzy dotyczącej duchowości, ale prezentowanej w różnych tradycjach i z różnych perspektyw. Uznał także konieczność spojrzenia na społeczeństwo polskie z perspektywy globalnej, co proponował prof. Tabaczyński. Zgodził się też z tym, że warto patrzeć na procesy społeczne z perspektywy życia codziennego i przyznał, że była to podstawowa idea jego propozycji.

Prof. Henryk Domański uznał, że Komitet powinien zajmować się przede wszystkim takimi kwestiami, którymi poszczególni członkowie nie są w stanie zająć się indywidualnie, we własnych miejscach pracy. Komitet jest w stanie zaoferować odbiorcom skoncentrowanie się na wybranych, starannie wyselekcjonowanych kwestiach, i to takich, które pozwolą zdefiniować, określić mało wyrazistą polską socjologię. Należy w związku z tym skoncentrować się na wyrazistych tematach - także popularnych w prasie.

Prof. Mirosława Marody zauważyła, że Komitet stoi przed wyborem jednego z dwóch sposobów postępowania. Pierwszy jest zgodny z propozycją prof. Domańskiego i z wytycznymi Wydziału I PAN; w tym przypadku aktualnym i konkretnym tematem mógłby być np. stan szkolnictwa wyższego, a ekspertyza byłaby krótka i konkretna. Z rozmaitych powodów warto jednak zająć się drugą propozycją – prof. Sztompki. On też powinien być odpowiedzialny za przygotowanie tomu. Powołanie prof. Sztompki na redaktora tomu poparł Przewodniczący, prof. Andrzej Kojder; zaproponował także, żeby współredaktorem zostali prof. Krzysztof Frysztacki.

Ostatecznie, zebrani powierzyli dalsze prace nad koncepcją ekspertyzy prof. Sztompce, prof. Frysztackiemu i prof. Elżbiecie Hałas.

Ad.3.

Na pełnomocników zespołów Komitetu zostali powołani zostali

Zespół ds. badań naukowych - prof. Marek Szczepański,

Zespół ds. wydawnictw - prof. Elżbieta Tarkowska

Zespół ds. nauczania socjologii – prof. Barbara Fatyga

Zespół ds. nagród naukowych - prof. Antoni Sułek

Kwetię tego, kto będzie pełnomocnikiem zespoły ds. współpracy międzynarodowej pozostawiono otwartą z powodu nieobecności członków zespołu.

Ad. 4.

Do komitetu wpłynął wniosek o Nagrodę Prezesa Rady Ministrów dla prof. Piotra Sztompki. Wniosek został poparty przez zespół Komitetu ds. nagród naukowych.

Zebrani jednogłośnie poparli wniosek.

Ad. 5.

Przewodniczący zwrócił się do zebranych o nadsyłanie informacji i materiałów, które możnaby zamieszczać na stronach www Komitetu.

Zebrani wyrazili zgodę na umieszczanie na stronie www adresów e-mail członków Komitetu, oraz protokołów z posiedzeń plenarnych po ich zatwierdzeniu (za umieszczeniem protokołów było 14 osób).

Ad. 6.

Na zakończenie Przewodniczący przypomniał o organizowanej przez Komitet Socjologii i Polskie Towarzystwo Socjologiczne konferencji „Socjologia humanistyczna Floriana Znanieckiego. Przesłanie dla współczesności”, która odbędzie się 14 kwietnia.

Termin następnego posiedzenia został ustalony na 4 czerwca 2008.

Protokół sporządzili Magdalena Twardowska i Paweł Poławski